

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Totivs Theologiæ S. Thomæ Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Svpplementvm Tertiæ Partis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romæ, 1619

De disparitate cultus, quæ matrimonium impediat. Quæstio 59.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38817

inclinat; quæ maiorem difficultatem habent, quam matrimonium.

Ad tertium dicendum, quòd mulier citius ad tempus pubertatis peruenit, quam vir, ut dicitur in 1° de animalibus: & idèd non est simile de utroque.

Ad quartum dicendum, quòd ex parte ista non solum est impedimentum, propter impotentiam coeundi, sed etiam propter defectum rationis; quæ adhuc non sufficit ad consensum illum ritè faciendum, qui perpetuo durare debet.

* art. 3. *huius q.* Ad quintum dicendum, quòd sicut * impedimentum quod est ex furia, reducitur ad impedimentum erroris: ita etiam impedimentum quod est ex defectu ætatis, quia homo nondum habet plenum usum liberi arbitrij.

QVÆST. LIX.

De disparitate cultus, qua matrimonium impedit, in sex articulos diuisa.

Deinde considerandum est de disparitate cultus, quæ matrimonium impedit.

¶ Circa quòd queruntur sex.

¶ Primo, utrum fidelis possit contrahere matrimonium cum infideli?

¶ Secundo, utrum inter infideles sit matrimonium?

¶ Tertio, utrum coniunx conuersus ad fidem possit commanere cum vxore infideli nolente conuerti?

¶ Quarto, utrum possit vxorem infidelem relinquere?

¶ Quinto, utrum ea dimissa, possit aliam ducere?

¶ Sexto, utrum propter alia peccata vir possit dimittere vxorem, sicut propter infidelitatem?

ARTIC. I.

Utrum fidelis possit contrahere cum infideli?

Ad primum sic proceditur. Videtur, quòd fidelis possit matrimonium cum infideli contrahere. Quia Ioseph contraxit cum Aegyptia, & Esau cum Assuero. In utroque autem matrimonio fuit de-

244

Tho. 4. d.

39. q. vni

ca. ar. 1.

¶ seq. c.

si infide-

lis. 28. q.

1. c. quan

to, ¶ c.

gaude-

ntis, ex-

tra de di

uort.

disparitas cultus: quia alter erat infidelis, & alter fidelis. Ergo disparitas cultus præcedens matrimonium, ipsum non impedit.

¶ 2 Præterea, Eadem est fides, quam docet vetus & noua lex. Sed secundum veterem legem poterat esse matrimonium inter fidelē & infidelē, vt patet Deut. 21. Si egressus ad pugnam videris in numero captiuorum mulierem pulchram, & adamaueris eam, intrabis ad eam, dormiesque cum illa: & erit vxor tua. Ergo & licet in noua lege.

¶ 3 Præterea, Sponsalia ad matrimonium ordinantur. Sed inter fidelem & infidelem possunt in aliquo casu contrahi sponsalia, cum conditione futuræ conuersionis. Ergo sub eadem conditione matrimonium potest contrahi inter eos.

¶ 4 Præterea, Omne impedimentum matrimonij est aliquo modo contrarium matrimonio. Sed infidelitas non est contraria matrimonio: quia matrimonium est in officium naturæ, cuius dictamen fides excedit. Ergo disparitas fidei non impedit matrimonium.

¶ 5 Præterea, Disparitas fidei quandoque est etiã inter duos baptizatos, sicut quando aliquis post baptismum in hæresim labitur. Sed si talis cum aliqua fidei contrahat, nihilominus est verum matrimonium. Ergo disparitas fidei matrimonium non impedit.

SED contra est, quod dicitur 2. Cor. 6. Quæ conuentio lucis ad tenebras? Sed maxima conuentio est inter virum & vxorem. Ergo ille qui est in luce fidei, non potest contrahere matrimonium cum illa, quæ est in tenebris infidelitatis.

¶ Præterea, Malachiæ secundo dicitur, Contaminauit Iudas sanctificationem Domini, quoniam dilexit, & habuit filiam Dei alieni. Sed hoc non esset, si inter eos posset verum matrimonium contrahi. Ergo disparitas cultus matrimonium impedit.

RESPONDEO dicendum, quod principaliter matrimonij bonum est proles ad cultum Dei educanda. Cuiusmodi educatio fiat communiter per patrem & matrem,

trem, vterque secundum fidem suam intendit ad cultum Dei prolem educare: & ideo si sint diuersæ fidei, intentio vnius, alterius intentioni contraria erit; & ita inter eos non potest esse conueniens matrimonium. Et propter hoc disparitas cultus præcedens matrimonium impedit ne contrahi possit.

Ad primum ergo dicendum, quod in veteri lege de aliquibus infidelibus erat permixtum, quod cum eis possent inire coniugia, & de aliquibus prohibitum. Specialiter autem prohibitum erat de infidelibus habitantibus in terra Canaan: tum quia Dominus præceperat eos occidi, propter eorum obstinationem: tum quia maius periculum imminabat, ne scilicet coniuges filios Israel ad idololatriam peruerterent: quia filij Israel ad ritus & ad mores eorum proniores erant, propter conuersationem cum eis. Sed de alijs gentibus permixtum, præcipue quando non poterat esse timor pertrahendi ad idololatriam: & sic Ioseph, & Moyses, & Esther, cum infidelibus matrimoniâ contraxerunt. Sed in noua lege, quæ per totum orbem diffunditur, similis ratio prohibendi est de omnibus infidelibus. Et ideo disparitas cultus præcedens matrimonium, impedit contrahendum, & dirimit contractum.

Ad secundum dicendum, quod lex illa, vel loquitur de alijs nationibus, cum quibus licite poterat inire coniugia: vel loquitur, quando illa captiua ad fidem, & cultum Dei conuerti volebat.

Ad tertium dicendum, quod eadem est habitudo præsentis ad præsens, & futuri ad futurum. Unde videtur quando matrimonium in præsentem contrahitur, requiritur vnitas cultus in vtroque contrahentium, ut ad sponsalia, quibus fit sponsio futuri matrimonij, sufficit conditio apposita de futura vnitate cultus.

*In corp.
artic.*

Ad quartum dicendum, quod iam ex dictis patet, quod disparitas cultus contraria est matrimonio ratione principalioris boni ipsius, quod est bonum prolis.

Ad quintum dicendum, quod matrimonium est sacramentum, & ideo quantum pertinet ad necessitatem sacramenti, requirit paritatem, quantum ad sacramentum fidei, scilicet baptismum, magis quam quantum ad interiorem fidem. Unde etiam hoc impedimentum non dicitur disparitas fidei, sed disparitas cultus, qui respicit exterius seruitium, ut in tertio lib. dist. 9. * dictum est. Et propter hoc si aliquis fidelis cum hæretica baptizata matrimonium contrahat, verum est matrimonium, quamvis peccet contrahendo, si eam sciat hæreticam; sicut peccaret si cum excommunicata contraheret: non tamen propter hoc matrimonium dirimeretur. Et e contrario si aliquis catechumenus habens rectam fidem, sed nondum baptizatus, cum aliqua fidei baptizata contraheret, non esset verum matrimonium.

* Tho. in in 1. sent. d. 9. q. 1. ar. 1. q. 8 corp.

ARTIC. II.

245

Virum inter infideles possit esse matrimonium?
Ad secundum sic proceditur. Videtur, quod inter infideles non possit esse matrimonium. Matrimonium enim est sacramentum Ecclesie. Sed baptismus est ianua sacramentorum. Ergo infideles qui non sunt baptizati, matrimonium contrahere non possunt, sicut nec alia sacramenta suscipere.

e quanto S. vero aliter extra de di

¶ 2. Præterea, Duo mala sunt magis impeditiva boni, quam unum. Sed infidelitas unius tantum impedit bonum matrimonij. Ergo multo fortius infidelitas veriusque; & ita inter infideles non potest esse matrimonium.

¶ 3. Præterea, Sicut inter fidelem & infidelem est disparitas cultus, ita inter duos infideles: ut si unus Gentilis, & alter Iudæus. Sed disparitas cultus impedit matrimonium, ut dictum est *. Ergo ad mixtum inter infideles qui habent cultum disparem, non potest esse verum matrimonium.

art. pract. huius q. 1. b. 1. de adult. conjug. c. 12. lib. 4. sent. d. 29. S. B. et. in decret. 28. q. 1. c. 2.

¶ 4. Præterea, In matrimonio est vera pudicitia. Sed sicut dicit Augustinus †, & habetur in litteris, non est vera pudicitia infidelis cum vxore sua.

Ergo.

Ergo nec est verum matrimonium.

¶ 5 Præterea, Matrimonium verum excusat carnalem copulam à peccato. Sed hoc non potest facere matrimonium inter infideles contractum: quia omnis vita infidelium peccatum est, ut dicit gloss. Rom. 14. Ergo inter infideles non est verum matrimonium.

**gloss ordin. sup. illud Roman. 14. Omne quod non est ex fide. Beda ibi ex li. sct. Prosperi.*

SED contra est, quod dicitur 1. Cor. 7. Si quis frater uxorem habet infidelem, &c. Sed uxor non dicitur nisi propter matrimonium. Ergo matrimonium quod est inter infideles, est verum matrimonium.

¶ Præterea, Remoto posteriori, non remouetur prius. Sed matrimonium pertinet ad officium naturæ, quæ præcedit statum gratiæ, cuius principium est fides. Ergo infidelitas non facit quin sit inter infideles matrimonium.

Aug. de sctâ virgine. c. 12. 20. 6.

RESPONDEO dicendum, quòd matrimonium principaliter est institutum, propter boni prolis non tantum generandæ (quia hoc etiam sine matrimonio fieri potest), sed etiam promouendæ ad perfectum statum, quia quælibet res intendit effectum suum naturaliter perducere ad perfectum. Est autem in prole duplex perfectio consideranda; scilicet naturæ, non solum quantum ad corpus, sed etiam quantum ad animam, per ea quæ sunt de lege naturæ; & perfectio gratiæ. Et prima quidem perfectio est materialis, & imperfecta respectu secundæ: & ideò cum res quæ sunt propriæ finis, sint proportionatæ fini, matrimonium quod tendit in primam perfectionem, est imperfectum & materiale respectu illius, quod tendit in perfectionem secundam. Et quia perfectio prima communis esse potest infidelibus & fidelibus, secunda autem tantum est fidelium; ideò inter infideles est quidam matrimonium, sed non perfectum ultima perfectione, sicut est inter fideles.

Ad primum ergo dicendum, quòd matrimonium non tantum est institutum in sacramentum, sed etiam in officium naturæ. Et ideò quamuis infidelibus non competat matrimonium, secundum quod est

sacra.

cramentum, in dispensatione minorum Eccle-
siæ consistens; competit tamen eis, in quantum est
officium naturæ. Et tamen etiam matrimonium,
quod est aliquo modo sacramentum, habitualiter;
namus non actualiter, eo quod actu non contrahunt
in fide Ecclesiæ.

Ad secundum dicendum, quod disparitas cultus
non impedit matrimonium ratione infidelitatis, sed
ratione disparitatis in fide. Disparitas enim cultus
non solum secundam perfectionem prolis impedit,
sed etiam primam, dum parentes ad diuersa prolem
habere intendunt; quod non est quando uterque est
fidelis.

Ad tertium dicendum, quod inter infideles est
matrimonium, ut dictum est *, prout matrimonium
est in officium naturæ. Ea autem quæ pertinent ad
regem naturæ, sunt determinabilia per ius posituum:
ideo si prohibentur ab aliquo iure positivo apud
infideles contrahere matrimonium cum infideli
aliterius ritus, disparitas cultus apud eos impedit
matrimonium. Ex iure tamen diuino non prohiben-
tur, quia apud Deum non differt qualitercumque ali-
quis a fide deuiet, quantum ad hoc quod est à gratia
sacramenti esse. Similiter nec aliquo Ecclesiæ statuto;
quia non habet de his quæ foris sunt iudicare.

Ad quartum dicendum, quod pudicitia & aliæ vir-
tutes infidelium, non dicuntur esse veræ: quia non
possunt attingere finem veræ virtutis, qui est veras
iustitias: sicut dicitur non esse verum vinum, quod
non habet effectum vini.

Ad quintum dicendum, quod infidelis cognoscens
prolem suam, non peccat, si propter bonum prolis,
in fide qua tenetur, uxori debitum reddat: cum
sic faciat actus iustitiæ, & temperantiæ; quæ in dele-
tabilibus tactus debitas circumstantias seruat: si-
cut non peccat faciens alios actus politicarum vir-
tutum. Nec dicitur omnis vita infidelium, peccata
quia quolibet actu peccent; sed quia per
supplementum.

*in res.
ad 1. &
in corp.*

id quod agunt, à seruitute peccati non possunt liberari.

ARTIC. III.

Utrum coniunx conuersus ad fidem possit commanere cum vxore nolente conuerti?

246

*e vxor. et
c. si infidelis. 28.
q. 1.*

AD tertium sic proceditur. Videtur, quòd coniunx conuersus ad fidem non possit commanere cum vxore infideli nolente conuerti, cum qua in infidelitate contraxerat. Vbi enim est idem periculum, oportet eandem cautelam adhiberi. Sed propter periculum subuersionis fidei prohibetur, ne fidelis cum infideli contrahat. Cum ergo idem periculum sit si fidelis commaneat cum infideli, cum qua prius contraxerat, & adhuc maius: quia neophyti facilius peruertuntur, quàm illi qui sunt nutriti in fide, videtur, quòd fidelis post conuersionem non possit commanere cum vxore infideli.

** cap. Iu-
dai qui.*

¶ 2 Præterea, 28. q. 1. * dicitur, Non potest infidelis in eius coniunctione commanere, quæ iam in Christianam translata est fidem. Ergo fidelis habet necesse vxorem infidelem dimittere.

*art. prac.
cor. fi.*

¶ 3 Præterea, * Matrimonium quod inter fideles contrahitur, est perfectius, quàm illud quod contrahitur inter infideles. Sed si fideles contrahant in gradu prohibito ab Ecclesia, dissoluitur eorum matrimonium. Ergo & infidelium: & ita vir fidelis non potest commanere cum vxore infideli; ad minus quando cum ea in infidelitate contraxit in gradu prohibito.

¶ 4 Præterea, Aliquis infidelis habet quandoque plures vxores, secundum ritum suæ legis. Si ergo potest commanere cum illis, cum quibus in infidelitate contraxit, videtur quòd possit etiam post conuersionem plures vxores retinere.

¶ 5 Præterea, Potest contingere quòd repudiata una vxore, aliã duxerit, & in illo matrimonio ex illa conuertatur. Videtur ergo, quòd saltem in hec casu non possit cum vxore, quã de nouo habet, commanere.

SED

SED contra est, quod Apost. 1. Cor. 7. consulit quod commaneant.

¶ Præterea, Nullum impedimentum superueniens vero matrimonio, tollit ipsum. Sed matrimonium erat verum quando uterque infidelis erat. Ergo quando alter conuertitur, non dirimitur per hoc, matrimonium: & ita videtur, quod possint licite commanere.

RESPONDEO dicendum, quod fides eius, qui est in matrimonio, non soluit, sed perficit matrimonium: unde cum inter infideles sit verum matrimonium, ut dicitur * patet, per hoc, quod alter eorum conuertitur ad fidem, non ex hoc ipso vinculum matrimonij soluitur. Sed aliquando vinculo matrimonij manente, soluitur matrimonium, quantum ad cohabitacionem, & debiti solutionem: in quo pari passu curatur infidelitas & adulterium, quia utrumque est contra bonum prolis. Unde sicut se habet in potestate dimittendi adulteram, vel commanendi cum ea: ita se habet in potestate dimittendi infidelem, vel commanendi cum ea. Potest enim vir innocens licite manere cum adultera, spe correctionis, non autem si in adulterij peccato fuerit obstinata, * ne videatur patronus turpitudinis; quamvis etiam cum spe correctionis, possit eam libere dimittere. Similiter infidelis conuersus potest cum infideli commanere, cum spe conuersionis, si eam in infidelitate obstinatum non viderit; & bene facit commanendo; tamen non tenetur. Et de hoc est consilium Apostoli *.

Ad primum ergo dicendum, quod facilius impeditur aliquid fiendum, quam destruat quod rite factum est: & ideo multæ sunt quæ impediunt matrimonium contrahendum, si præcedant, quæ tamen ipsum non possunt dissolvere, si sequantur: sicut de similitate patet *. Et similiter dicendum est de disparitate cultus.

Ad secundum dicendum, quod in primitiua Ecclesia tempore Apostolorum passim conuertebantur ad fidem

Art. 1. 2. 3.

* Chrysos. ho. 26. 112 Matth.

* 1. Cor. 7

9. 5. 2. 6

Ll 2 fidera

fidem & Iudæi & Gentiles: & ideo tunc vir fidelis poterat habere probabilem spem de vxoris conuersione, etiam si conuersionem non promitteret. Post modum autem tempore procedente, Iudæi sunt magis obstinati quam Gentiles: quia gentiles adhuc intrabant ad fidem, sicut tempore martyrum, & temporibus Constantini Imperatoris, & circa tempora illa. Et ideo tunc non erat tutum fideli cum vxore infideli Iudæa cohabitare, nec erat spes de conuersione eius, sicut erat de conuersione vxoris gentilis: & ideo tunc fidelis conuersus poterat cohabitare cum gentili, sed non cum Iudæa, nisi conuersionem promitteret. & secundum hoc loquitur Decret. illud*. Sed nunc pari passu ambulat vtrique, scilicet Gentiles & Iudæi, quia vtrique obstinati sunt: & ideo nisi vxor infidelis conuerti velit, non permittitur ei cohabitare, siue sit Gentilis: siue Iudæa.

Ad tertium dicendum, quod infideles non baptizati, non sunt astricti statuti Ecclesiæ, sed sunt astricti statuti iuris diuini: & ideo si contraxerint aliqui infideles in gradibus prohibitis, secundum legem diuinam, Leuit. 18. siue vterque, siue alter ad fidem conuertatur, non possunt in tali matrimonio commanere. Si autem contraxerint in gradibus prohibitis per statum Ecclesiæ, possunt commanere, si vterque conuertatur, vel si vno conuerso sit spes de conuersione alterius.

Ad quartum dicendum, quod habere plures vxores est contra legem naturæ, cui etiam infideles sunt astricti: & ideo non est verum matrimonium infidelis, nisi cum illa, cū qua primo contraxit. Unde si ipse cum omnibus suis vxoribus conuertatur, potest cum prima commanere, & alias debet abijcere. Si autem prima conuerti noluerit, & aliqua aliarum conuertatur, idem ius habet contrahendi cum illa de nouo, quod cum alia haberet: de quo post dicetur*.

Ad quintum, dicendum, quod repudium vxoris est contra

In Arg. 2.
vltimum.

Art. 3.
vltimus 9.

contra legem naturæ, unde infideli non licet vxorem
repudiare: & ideo si conuertatur postquam vna repu-
diata alteram duxerit, idem iudicium est de hoc &
de illo, qui plures vxores habebat: quia tenetur pri-
mam, quam repudiatur, accipere, si conuerti vo-
luerit, & aliam abijcere.

ARTIC. IV.

*Utrum fidelis conuersus possit uxorem infidelem di-
mittere, nolentem cohabitare sine con-
tumelia creatoris?*

245
c. idolola
viii, 28.
q. 1.

Ad quartum sic proceditur. Videtur, quodd fi-
delis conuersus non possit vxorem infidelem,
dimittere, nolentem cohabitare sine contumelia crea-
toris. Maius enim est vinculum viri ad mulierem,
quam serui ad dominum. Sed seruus conuersus non
dissoluitur à seruitutis vinculo, vt patet 1. Cor. 7.
& 1. Timot. 6. Ergo & vir fidelis non potest vxorem
infidelem dimittere.

¶ 2 Præterea, Nullus potest alteri præiudicium fa-
cere sine consensu ipsius. Sed vxor infidelis habebat
vires in corpore viri infidelis. Si ergo per hoc quod
vir ad fidem conuertitur, mulier præiudicium pati
posset, vt libere dimitteretur, non posset vir con-
uertere ad fidem sine consensu vxoris: sicut nec po-
test ordinari, aut vouere continentiam, sine consen-
su eius.

¶ 3 Præterea, Si aliquis contrahat cum ancilla,
liberè, siue sit seruus, siue liber, non potest propter
diuersam conditionem, ipsam dimittere. Cum ergo
vir quando contrahit cum infideli, sciuerit eam esse
infidelem, videtur à simili, quod non possit eam di-
mittere propter infidelitatem.

¶ 4 Præterea, Pater tenetur ex debito procurare
salutem prolis. Sed si discederet ab infideli vxore,
filij communes matri remanerent, quia partus sequi-
tur ventrem; & sic essent in periculo salutis. Ergo
cum potest licite vxorem infidelem dimittere.

¶ 5 Præterea, Adulter non potest adulteram di-
mittere.

Ll 3 mittere

*vide de-
cret. 32.
q. 6.
* ar pra-
ced. corp.*

mittere, etiam postquam de adulterio penitentiam egit. Ergo si sic * idem iudicium de adultero & infideli, nec infidelis infidelem potest relinquere, etiam postquam ad fidem est conuersus.

SED contra est, quod Apostolus dicit prima Corinth. septimo.

¶ Præterea, Adulterium spirituale est grauius, quam carnale. Sed propter carnale adulterium vitæ potest dimittere uxorem, quantum ad cohabitationem. Ergo multo fortius propter infidelitatem, quæ est adulterium spirituale.

RESPONDEO dicendum, quod homini secundum aliam & aliam vitam diuersa competunt & expediunt & ideo qui moritur priori vitæ, non tenetur ad illa ad quæ in priori vita tenebatur: & inde est quod ille qui in vita seculari existens, aliqua vouit, non tenetur illa quando mundo moritur, vitam religiosam assumens, perficere. Ille autem qui ad baptismum accedit, regeneratur in Christo, & priori vitæ moritur, cum generatio vnus sit corruptio alterius: & ideo liberatur ab obligatione qua uxori tenebatur reddere debitum; & ei cohabitare non tenetur, quando conuerti non vult: quamuis in aliquo casu liber id posset facere, vt dictum est †. Sicut & religiosus potest * libere perficere vota quæ in seculo fecerit, non sint contra religionem suam, quamuis ad ea teneatur.

† ar pra-
ced. corp.
* Al. li-
cite.

Ad primum ergo dicendum, quod seruire non est aliquid incompetens perfectioni Christianæ religionis, quæ maxime humilitatem proficitur: sed obligatio mulieris siue matrimonij, aliquid derogat perfectioni vitæ Christianæ, cuius summum statum continententes possident: & ideo non est simile de viroque. Et præterea vnus coniugum non obligatur alteri quasi possessio eius, sicut domino seruus; sed per modum societatis cuiusdam; quæ non congrue est infidelis ad fidem, vt patet 2. Cor. 6. Et ideo non est simile de seruo & coniuge.

Ad

Ad secundum dicendum, quod vxor non habebat
 in corpore viri, nisi quamdiu in vita illa manebat,
 qua contraxerat: quia etiã mortuo viro vxor soluta
 est à lege viri, vt patet 1. ad Cor. 7. Et ideò si post-
 quam vir mutat vitam, moriens priori vitã, ab ea di-
 cedat, nullum fit ei præiudicium. Transiens autem
 ad religionem, moritur tantum spiritali morte, non
 autem corporali*. Et ideò si matrimonium sit con-
 summatum, non potest vir sine consensu vxoris ad
 religionem transire: potest autem ante carnalem co-
 pulam, quando est tantum copula spiritalis. Sed ille
 qui ab baptismum accedit, corporaliter etiam con-
 sumitur Christo in morte: & ideò soluitur à debito
 reddendo, etiam post matrimonium consummatum.
 Et dicendum, quod ex culpa sua vxor præiudicium
 contrahit, quæ conuerti contemnit.

Ad tertium dicendum, quod disparitas cultus fa-
 cit personam simpliciter illegitimam, non autem
 conditio seruitutis, sed solum quando ignorata est. Et
 non est similis ratio de infideli & ancilla.

Ad quartum dicendum, quod proles aut peruenit
 ad perfectam ætatem, & tunc poterit libere sequi
 matrem fidelem, vel matrem infidelem: vel est in mi-
 nori ætate constituta, & tunc debet dari fideli, non
 obstante quod indiget matris obsequio ad educatio-
 nem.

Ad quintum dicendum, quod adulter per pœniten-
 tiam non transit ad aliam vitam, sicut infidelis, per
 baptismum: & ideò non est similis ratio.

ARTIC. V.

*Utrum fidelis discedens ab uxore infideli, possit
 aliam ducere?*

248

Ad quintum sic proceditur. Videtur, quod fide-
 lis, discedens ab uxore infideli, non possit aliam
 ducere in vxorem. Quia insolubilitas est de ratione
 matrimonij: cum repudium vxoris sit contra legem
 naturæ. Sed inter infideles erat verum matrimo-
 nium. Ergo nullo modo potest illud matrimo-
 nium

*c. si quis
 gentilis.
 28. q. 1.*

Ll 4 . nium

** sup 9.
 43. ar. 3.
 corp. &
 ad 1.*

nium solui. Sed manente vinculo matrimonij ad vñā, non potest aliquis cum alia contrahere. Ergo fidelis discendens ab vxore infideli, non potest cum alia contrahere.

¶ 2 Præterea, Crimen superueniens matrimonio, non soluit matrimonium. Sed si mulier velit cohabitare sine contumelia Creatoris, non soluit vinculum matrimonij, quia vir non potest aliam ducere. Ergo peccatum vxoris, quæ non vult cohabitare sine contumelia Creatoris, non soluit matrimonium, vt libere possit vir aliam vxorem ducere.

¶ 3 Præterea, Vir & vxor sunt pares in vinculo matrimonij. Cum ergo vxori infideli non liceat viuente viro alium virum ducere, videtur quod nec fideli liceat.

¶ 4 Præterea, Favourabilis est continentie votum, quam matrimonij contractus. Sed viro fideli, sine consensu vxoris infidelis non licet, vt videtur, votum continentie emittere: quia tunc vxor fraudaretur matrimonio, si postmodum conuerteretur. Ergo multo minus licet ei matrimonium contrahere cum alia.

¶ 5 Præterea, Filius qui remanet in infidelitate patre conuerso, amittit ius paternæ hereditatis. Tamen si postea conuertitur, redditur ei hereditas sua, etiam si alius in possessionem eius intrauerit. Ergo videtur, à simili, quod si vxor infidelis postea conuertatur, quod sit sibi reddendus vir suus, etiam si cum alia contraxerit: quod non posset esse si secundum matrimonium esset verum. Ergo non potest contrahere cum alia.

SED contra, Matrimonium non est ratum sine sacramento baptismi. Sed quod non est ratum, potest dissolui. Ergo matrimonium in infidelitate contractum, potest dissolui: & ita soluto matrimoniali vinculo, licet viro aliam ducere in vxorem.

¶ Præterea, Vir non debet cohabitare vxori infideli nolenti cohabitare sine contumelia Creatoris.

Si ergo non liceret ei aliam ducere, cogeretur continentiam seruare: quod videtur inconueniens, quia sic ex conuersione sua incommodum reportaret.

RESPONDEO dicendum, quòd quando alter conjugum ad fidem conuertitur, altero in infidelitate manente, distinguendum est: quia si infidelis vult cohabitare sine contumelia creatoris, id est, sine hoc quòd ad infidelitatem inducat; potest fidelis libere discedere, sed discedens non potest alteri nubere. Si autem infidelis non velit cohabitare sine contumelia creatoris in verba blasphemiae prorumpens, & nomen Christi audire nolens; tunc si ad infidelitatem pertrahere nitatur, vir fidelis discedens potest alteri per matrimonium copulari.

Ad primum ergo dicendum, quòd matrimonium infidelium est imperfectum, vt dictum est*: sed matrimonium fidelium est perfectum, & ita est firmitus: *ar. 2. huius quasi corp.* semper autem firmitus vinculum soluit minus firmum, si sic ei contrarium. Et ideo matrimonium quod post fide Christi contrahitur, soluit matrimonium, quod prius in infidelitate contractum fuerat. Vnde matrimonium infidelium non est omnino firmum & ratum, sed ratificatur postmodum per fidem Christi.

Ad secundum dicendum, quòd crimen vxoris nolentis cohabitare sine contumelia Creatoris, absolutum virum à seruitute, qua tenebatur vxori, vt non posset ea viuente aliam ducere: sed nondum soluit matrimonium, quia si in blasphemia illa conuerteretur ante, quam ille aliud matrimonium contraheret, redderetur ei vir suus. Sed soluitur per matrimonium sequens, ad quod peruenire non posset vir fidelis, nisi solutus à seruitute vxoris suæ, per culpam eiusdem.

Ad tertium dicendum, quòd postquam fidelis contraxit, solutum est vinculum matrimonij ex vtraque parte; quia matrimonium non claudicat, quantum ad vinculum, sed quandoque claudicat, quantum ad effectum: vnde in pœnam vxoris infidelis ei indicitur, quòd non possit cum alio contrahere, magis quòd

non

quàm ex virtute matrimonij precedentis. Sed si postea conuertatur, potest ei concedi dispensatiue, vt alteri nubat, si vir eius aliam in vxorem duxit.

Ad quartum dicendum, quòd si post conuersionem viri, aliqua probabilis spes de conuersione vxoris sit, non debet votum continentiae vir emittere, nec ad aliud matrimonium transire: quia difficilius conuertetur vxor sciens se viro suo priuatam. Si autem non sit spes de conuersione, potest ad sacros ordines vel ad religionem accedere, prius requisita vxore, vt conuertatur: & tunc si postquam vir sacros ordines suscepit, vxor conuertatur, non est sibi vir suus reddendus, sed debet sibi imputare in pœnam tardæ conuersionis, quòd viro suo priuatur.

Ad quintum dicendum, quòd vinculum paternitatis non soluitur per disparem cultum, sicut vinculum matrimonij. Et ideo non est simile de hæreditate & vxore.

ARTIC. VI.

Utrum alia vitia soluant matrimonium?

249

AD sextum sic proceditur. Videtur, quòd alia vitia soluant matrimonium, sicut & infidelitas. Adulterium enim videtur esse directius contra matrimonium, quàm infidelitas. Sed infidelitas soluit matrimonium in aliquo casu, vt liceat ad aliud matrimonium transire. Ergo & adulterium idem facit.

¶ 2 Præterea, Sicut infidelitas est fornicatio spiritualis, ita & quodlibet peccatum. Si ergo propter hoc infidelitas matrimonium soluit, quia est fornicatio spiritualis: pari ratione quodlibet peccatum, matrimonium soluet.

¶ 3 Præterea, Matthæi decimo octauo dicitur, Si dextera manus tua scandalizat te, abscinde eam, & proijce abs te: dicit Glossa *, quòd in manu, & dextero oculo possunt accipi frater & vxor, propinquus & filij. Sed per quodlibet peccatū efficiuntur nobis impedimento. Ergo propter quodlibet peccatum

* ex Hieron. in hoc loco, 20. 9.

tum po
¶ 4
Ephes. 5
mitti
propter
¶ 5
licet
SED
ferit vxor
tam me
¶ Pra
tia, cum
coniugum
RBSPI
nalis, &
ad bona
de spe
sed tam
piter f
& sic non
licitum
terium:
permaner
conuersus
torem so
alias infic
n adulter
est. Alio
ctum: &
per forni
ca non
ad actum,
i confort
to ei præ
Ad prin
ium mag
um est in
contrario

tum potest matrimonium dissolui.

¶ 4 Præterea, Auaritia idololatria est, vt dicitur Ephes. 5. Sed propter idololatriam potest mulier dimitti. Ergo par ratione propter auaritiam; & ita propter alia peccata quæ sunt maiora, quàm auaritia.

¶ 5 Præterea, Hoc expresse Magister dicit in littera *.

SED contra est, quod dicitur Matth. 5. Qui dimiserit vxorem suam, excepta fornicationis causa, facit eam meretricem.

¶ Præterea, Si hoc esset, tota die fierent diuortia, cum raro inueniatur matrimonium, in quo alter coniugum in peccatum non labatur.

RESPONDEO dicendum, quòd fornicatio corporalis, & infidelitas specialem habent contrarietatem ad bona matrimonij, vt ex dictis * patere potest: unde specialem habent vim separandi matrimonia.

Sed tamen intelligendum est quòd matrimonium dupliciter soluitur. Vno modo, quantum ad vinculum: & sic non potest solui postquam matrimonium est ratificatum, neque per infidelitatem, neque per adulterium: sed si non est ratificatum, soluitur vinculum permanente infidelitate in altero coniugum, si alter conuersus ad fidem ad aliud coniugium transeat: non tunc soluitur vinculum prædictum per adulterium, alias infidelis libere posset dare libellum repudij vxori adulteræ, & ea dimissa aliam ducere, quod falsum est. Alio modo, soluitur matrimonium quantum ad sacramentum: & sic solui potest tam per infidelitatem, quàm per fornicationem spiritualem: sed propter alia peccata non potest solui matrimonium, etiam quantum ad actum, nisi forte ad tempus se velit vir subtrahere a consortio vxoris ad castigationem eius, subtrahendo ei præsentia suæ solatium.

Ad primum ergo dicendum, quòd quamuis adulterium magis directe opponatur matrimonio, in quantum est in officium naturæ, quàm infidelitas; tamen è contrario est, in quantum matrimonium est sacramentum.

* lib. 4.
sent. d. 39
S. D.

ar. 7. hu-
ius quæst.
corp.

rum ecclesiæ: ex quo habet perfectam firmitatem, in quantum significat indiuisibilem cōiunctionem Christi & Ecclesiæ. Et ideo matrimonium quod non est ratum, magis potest solui, quantum ad vinculum per infidelitatem, quam per adulterium.

Ad secundum dicendum, quod prima coniunctio animæ ad Deum est per fidem, & ideo per eam anima quasi desponsatur Deo, ut patet Osee 2. Sponsabor te mihi in fide. Unde in sacra Scriptura specialiter per fornicationem idololatria, & infidelitas designatur: sed alia peccata magis remota significatione dicuntur spirituales fornicationes.

Ad tertium dicendum, quod hoc intelligendum est quando mulier præstat magnam occasionem peccati viro suo, ut vir probabiliter sibi de periculo timeat: tunc enim vir potest se subtrahere ab eius conversatione, ut dictum est*.

art. præ.
corp.

Ad quartum dicendum, quod avaritia dicitur idololatria, per quamdam similitudinem seruitutis: quia tam avarus, quam idololatra potius seruit creaturæ, quam Creatori. Non autem per similitudinem infidelitatis: quia corruptio infidelitatis est in intellectu, sed avaritiæ est in affectu.

loco in
arg. 5. ci-
tato.

Ad quintum dicendum, quod verba Magistri* sunt accipienda de sponsalibus, quia propter crimen sperueniens sponsalia solui possunt. Vel si loquatur de matrimonio, intelligendum est de separatione communi conversatione ad tempus, ut dictum est* vel quando vxor non vult cohabitare nisi sub conditione peccandi, ut cum dicit, Non ero vxor tua nisi mihi de latrocinio diuitias congreges: tunc enim potius eam debet dimittere, quam latrocinia exercere.

in corp.
art.

QVÆST. LX.

De vxoricidio, in duos articulos diuisa.

¶ Eiusdem considerandum est de vxoricidio.

¶ Circa quod quærentur duo.

¶ Primo, utrum in aliquo casu liceat vxorem occidere?

¶ Secun-